

Forfatter: Goldschmidt, M. A.

Titel: Udrag fra Breve fra Choleratiden

Citation: Goldschmidt, M. A.: "Noveller og andre fortællinger", i Goldschmidt, M. A.: *Noveller og andre fortællinger*, udg. af Thomas Bredsdorff , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1994, s. 21. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-goldschmidt02t-shoot-idm140068786673488/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Noveller og andre fortællinger

begiver Dem paa Vei, have Spisesedlen og er ikke fornøiet med den materielle Anretning alene – Gourmand! Men saa kommer De kanskee slet ikke; thi jeg har kun hjembragt meget faa Malerier, og de ere hverken betydelige i Indhold eller store i Omfang. Derimod har jeg Ideen til et stort, og det kan De paa en Maade faae at see, nemlig ved en Samtale med mig, hvis De vil komme herud. Det skulde forestille Carl den Store, grundende efter at have seet sin Datter Emma om Natten bære Eginhard over den snedækte Gaard. Det halvt vemodige Smil paa Keiserheltens Ansigt staaer klart for mig; men skal Helten være i Slobrok eller i fuld Keiserdragt som Ruderkongen? Vælger jeg Slobrok, saa finder jeg Bifald hos den naturtroe, realistiske Skole; men hvo kan saa see, at det er Carolus Magnus? Saa er det jo et ganske almindeligt Genrebillede. Vælger jeg derimod Keiserkaaben, saa vil Ingen rigtig troe, at det er Nat, at Helten ikke kunde sove og derved tilfældigvis kom til at gjøre Opdagelsen, og saa kan jeg ikke faae Smilet til at passe. Jeg har betroet min Kvide til Assessoren, der er en stor Kunstkjender, og han raader mig til, for det Første at male Keiseren og Keiserkaaben rigtig godt, og naar det saa ikke vil gaae med Smilet, saa at give Billedet til Underskrift: Keiser Carl den Store, der tænker paa Rolands Død eller paa et Tog mod Sachserne, eller ogsaa: Knud den Store efter Englands Erobring eller desl.; thi, siger han, Hovedsagen er noget godt Malet.

Det Morsomme er, at dette ikke er falsk. En stor Del Malerier af den italienske og hollandske Skole passe til denne Anskuelsesmaade, de høre mere til den plastiske Kunst, hvorved man spørger om Udførelsen, end til den romantiske, hvor man især spørger om Meningen. Man skal ogsaa være mere Kunstkjender for at bedømme den førstnævnte Art. Men nu bliver jeg grundig, og det er for tung Føde for en Kjøbenhavnner i denne Tid.

Ja, ganske vist er Assessoren Kunstkjender. Han har hørt og læst om, at i gamle Dage mangt et Mesterværk er blevet overmalet af dumme Munke eller paa deres Befaling, og i en Række Aar har han kjøbt Malerier, der bære Præg af Dumhed, og beskæftiger sig med at skrabe dem af og bringe et nedenfor liggende Mesterværk for Dagens Lys. At ogsaa mange slette Malerier ere blevne overmalede, lægger han ikke Vægt paa; hvad han finder, sætter han i Enthusias-

me og kaldes mesterligt. Han har gjort mig den store Compliment at tilbyde mig to saadanne, endnu uudgravede Mesterværker for et af mine egne Malerier, fordi, siger han, det er Pligt at opmuntre de Levende. Da jeg foreslog ham, at han hellere skulde sælge de to Værker f. Ex. for 20,000 Rdl. og give mig Pengene, vægrede han sig, fordi, sagde han, nogen Risiko bør der være paa begge Sider, noget Piquant, som altid ligger i en Bytning langt mere end i en Handel mod contante Penge; og desuden, tilføiede han, bør der imellem os To ikke være Handel; jeg giver Dem disse to Værker som Paaskjønnelse af Deres Aand, jeg lukker mine Øine for Værdien, ligesom jeg ikke agter nogensinde at gjøre Deres Maleri i Penge. Han syntes saa overbevist om, at han ved dette Forslag handlede som en fuldkommen Gentleman, at han blev lidt stødt over mit Afslag og temmelig tydelig gav mig at forstaae, at jeg for at kunne hæve mig op i Begeistringens Regioner og i Aand og Sandhed blive Kunstner maatte beflitte mig paa at aflægge noget Kjøbmandsagtigt i min Natur. Naar han taler saadan, er det med en Iver og en Alvor, en saadan Sands for det høiere Menneskelige, at jeg ikke ret veed, hvad jeg skal troe, og ikke kan blive vred over det for min egen Person Stødende i hans Ord. Jeg troer virkelig, at hvis jeg havde noget Lavt i min Natur, vilde jeg blive bedre ved hans Omgang, og jeg forlader ham sjelden uden at spørge, om jeg stræber saa godt og ærlig, som jeg burde, og sjelden svarer jeg da Ja. Er det ikke underligt?

Mens vi talte sammen, kom der en Mand, der troer at have opfundet en ny Maskine, og hvem Assessoren forstrækker med 5,000 Rdl. uden anden Sikkerhed end Andel i Udbyttet, naar Opfindelsen svarer Regning. Det gjorde et saadant Indtryk paa mig, at jeg var ifærd med at bede om Tilgivelse for min Vægning med Hensyn til Malerierne, da en tredje Person kom, en simpel Mand, der havde kjørt Sand for Assessoren. Nu, sagde Manden, har jeg kjørt de 50 Læs Sand for Hr. Assessoren. – Godt, min gode Mand, svarede Assessoren, det er 1 Rdl. 4 β. – Nei, Hr. Assessor, 4 β per Læs gjør 2 Rdl. 8 β. – Fire Skilling! Jeg har aldrig lovet Dem Mere og aldrig givet Mere end 2 β! – Nei, nei, da, Hr. Assessor, 2 β for at kjøre et Læs Sand fra Bakken og hertil, det er da ikke Hr. Assessorens Alvor! – Jo, det er! Og naar De ikke er tilfreds med 1 Rdl. 4 β, saa staaer